

Ulkoasiainministeriö
Oikeusapupalvelu
PL 411
00023 Valtioneuvosto

Viite: Lausuntopyyntöne 17.5.2011 HEL 7836-20

TYÖRYHMÄMIETINTÖ 25.3.2011 YK:N KIDUTUKSEN VASTAISEN SOPIMUKSEN VALINNAISEN PÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMISESTA

Lausuntonaan työryhmämietinnöstä Kriminaalihuollon tukisäätiö (Krits) esittää seuraavaa.

Valinnaisella pöytäkirjalla on perustettu kansainvälisenä ennaltaehkäisevänä valvontaelimenä kidutuksen vastaisen komitean alakomitea. Alakomitea tekee vierailuja sopimusvaltioihin ja tarkastaa paikkoja, joissa pidetään tai voidaan pitää vapautensa menettäneitä henkilöitä. Tarkastusten tavoitteena on ehkäistä ennalta kidutusta ja muuta julmaa, epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua tai rangaistusta ja näin vahvistaa vapautensa menettäneiden henkilöiden suojelua. Pöytäkirja edellyttää lisäksi sopimusvaltioiden huolehtivan kansallisella tasolla valvonnasta.

Työryhmän mietinnössä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi pöytäkirjan ja nimeäisi eduskunnan oikeusasiamiehen kansalliseksi valvontaelimeksi. Eduskunnan oikeusasiamies on asianmukainen viranomainen suorittamaan kansallista valvontaa. EOA:lla on monipuolista asiantuntemusta vapautensa menettäneiden henkilöiden oikeusturvan puutteista ja epäkohdista. Valvontaelimellä on myös oikeus antaa ehdotuksia ja lausuntoja lainsäädäntöhankkeista.

Riippumattomien oikeusvalvontaviranomaisten lisäksi kansalaisten ja erityisesti haavoittuvissa olosuhteissa elävien ja syrjäytyneiden väestöryhmien oikeuksien ja tasavertaisen kohtelun turvaamisessa alan kansalaisjärjestöillä on merkittävä rooli. Usein vasta niiden esiin nostamat puutteet ja epäoikeudenmukaisuudet saavat viranomaistahot toimimaan. Vankien, pidätettyjen tai säilöön otettujen edunvalvontaa suorittavilla järjestöillä on usein ensikäden yhteyksiä ja tietoja pakkolaitosten todellisuudesta ja niiden vaikutuksista myös lähiyhteisöihin.

Säätiön näkökulmasta mietinnössä olisi tullut nostaa esille myös järjestöjen merkitys ja rooli turvaamassa vapautensa menettäneiden henkilöiden ihmis- ja perusoikeuksien täysimääräistä toteutumista sekä lisäämässä yleistä tietoisuutta ko. kysymyksissä.

Kansallisen valvontaelimen asiantuntijuuden ja luotettavuuden turvaamiseksi säätiö pitää erityisen tärkeänä eduskunnan oikeusasiamiestä koskevassa lakiehdotuksessa mainittujen asiantuntijoiden osallistumista valvontaelimen tarkastustoimintaan. Säätiö katsoo, että asiantuntijoissa tulisi olla edustettuna myös kriminaalihuoltoa ja rangaistukseen tuomittujen ja heidän omaistensa ja läheistensä edunvalvontaa edustavien järjestöjen asiantuntijoita. Esimerkiksi Kriminaalihuollon tukisäätiön kriminaaliasiamiestoiminnan asiamiehet ovat merkittävässä tiedonhaltijan roolissa koskien rangaistukseen tuomittujen asemaa koskevissa kysymyksissä ja heidän kohtelustaan rikosseuraamusjärjestelmässä ja laajemminkin yhteiskunnassa.

Säätiö pitää tärkeänä, että valvontaelimen asiantuntijoiksi kutsutaan myös sosiaalityön, psykologian, psykiatrian sekä koulutusalan ja maahanmuuttaja-alan asiantuntijoita. Pelkkä oikeudellinen näkökulma valvontaelimen työssä on riittämätön turvaamaan ne tavoitteet, joita sen toiminnalle on asetettu.

Toiminnalle on turvattava myös riittävät resurssit, jotta se voisi selviytyä vaativasta tehtävästä.

Eurooppalainen kidutuksen vastainen komitea (CPT) on perinteisesti tarkastanut kohderyhmän oloja maassamme. Vierailuista on huolehtinut oikeusministeriö. Tällöin on tarkoituksenmukaista, että vastuu hallituksen ja alakomitean välisestä yhteistyöstä on oikeusministeriöllä.

Kritsin näkökulmasta on erittäin kiinnostavaa, miten ja kuinka laajasti ja tehokkaasti vankiloita tarkastetaan. Suomi on saanut jo pitempään CPT:ltä huomautuksia erityisesti suljettujen laitosten oloista, esimerkiksi vessattomia sellejä on edelleen liian paljon huolimatta Rikosseuraamuslaitoksen ponnisteluista niiden vähentämiseksi.

Vankien yleisten yhteydenpito-oikeuksien ja inhimillisten tapaamiskäytäntöjen seurannan lisäksi tulisi tarkastella myös vankien lasten asemaa. Vankien lasten tapaamisoikeudet eivät toteudu YK:n lapsen oikeuksien hengessä, jonka mukaan vanhemmasta erossa olevalla lapsella tulisi olla oikeus ylläpitää henkilökohtaisia suhteita ja suoria yhteyksiä kumpaankin vanhempansa säännöllisesti, paitsi jos se on lasten edun vastaista.

Maahanmuuttajataustaisten vankien oikeudet mm. työtoimintaan ja opiskeluun eivät toteudu tällä hetkellä. Resursseja tulkkipalveluihin ja monikulttuurisuustyön kehittämiseen tarvittaisiin lisää seuraamusjärjestelmän sisälle.

Toivottavasti työryhmän esittämät uudistukset vaikuttavat myös käytännössä siihen, että vankeusrangaistusten täytäntöönpanossa havaittujen epäkohtien korjaamiseksi ryhdytään välittömiin ja tehokkaisiin toimiin.

Toiminnanjohtaja

Jukka Mäki

Kehittämispäällikkö

Liisa Uusitalo

Hki 27.7.2011